

Югозападен университет „Неофит Рилски“

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове за участие в конкурс за академичната длъжност ДОЦЕНТ, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ., бр.64/05.08.2014 г. ,

Рецензент: проф. д-р Мария Вълкова Шишманова

Кандидат: гл.ас. д-р Емилия Николова Патарчанова

I. Кратки биографични данни за кандидата

Емилия Н. Патарчанова е родена 01.06.1967 г. в гр. Дупница. През 1985 г. завършва Политехническа гимназия „Хр.Ботев“ гр. Дупница. Висшето си образование получава в СУ „Св. Климент Охридски“, където през 1993 г. се дипломира като магистър по география –физико географ, ландшафтовед с опазване на околната среда. 1994 г. придобива допълнителна квалификация по мениджмънт ОКС „магистър“ в СУ „Св. Климент Охридски“. В периода 2001 – 2014 г. преминава през обучителни курсове за „Разработване на общински програми за опазване на околната среда“и „Обработка и анализ на статистически данни и редове“, „Разработване и управление на проекти във висшите училища“и др. През 2007 г. получава образователната и научна степен “Доктор“ по икономическа и социална география (01.08.02). От 1993 – 1995 г. е учител по география и икономика в СОУ „Ев. Георгиев“ гр. Дупница, 1997-2002г. хоноруван преподавател в Педагогическия колеж „Св.Ив. Рилски“ гр. Дупница, от 1995 г. е преподавател на ПОТД в катедра „География, екология и опазване на околната среда“ в ЮЗУ „Н. Рилски “ и от 2009 г. е и хоноруван преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“ по магистърска програма „Развитие и управление на селските райони“.

Кандидатът изнася лекции по 3 задължителни дисциплини на бакалаври: География на производството и обслужващата сфера – спец. география и спец. география и история; Политическа география и геополитика; География на страните – II-ра част и 7 избираеми дисциплини: География на европейските страни; Политическа и икономическа организация на регионите; Политическа география и геополитика; География на

етносите и религиите; Алтернативен туризъм; География на Балканските страни; История на географското познание; Социална география и география на културата. Учебната й натовареност за учебната 2013/2014 г. е 510 ч. при норматив за университета (360 +40 ч.). Кандидатът е пропуснал, но аз като ръководител на магистърска програма „Регионално развитие“, допълвам, че изнася лекции още по дисциплините Основи на регионалното развитие, Планиране и регионална политика, Развитие на селските и трансгранични райони – 120 лекционни часа. През годините след получаване на ОНС“Доктор “. кандидатът е бил научен ръководител на над 25 дипломанти – бакалаври и магистри.

Член е на 4 редакционни колегии – 2 в Русия, Румъния и България.

Член е на 2 международни научни организации, СУБ, БГД, РД „ЕкоЮГОЗАПАД“, Асоциацията на професионалните географи и регионалисти.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

За участие в конкурса кандидатът е представил **34** публикации след получаване на ОНС“Доктор “ и **34** преди получаване на ОНС“Доктор “.

Публикации след получаване на ОНС“Доктор“				Публикации преди получаване на ОНС“Доктор“		
Вил публикация	Номерация в списъка на публикациите	Брой		Вид публикация	Брой	
		У нас	В чужбина		У нас	В чужбина
Публикации приравнени към монография	1, 2, 3	1	0	Публикации приравнени към монография	0	0
Учебници	4, 5	2	0	Учебници	0	0
Учебни помагала	6, 7	2	0	Учебни помагала	0	0
Публикации в реферирани и рецензирани научни списания и годишници	8. 10. 11. 12. 13, 14, 15, 16,	4	4	Публикации в научни списания и годишници	12	0
Публикации в сборници от научни форуми	19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30, 31, 32, 33, 34	13	3	Публикации в сборници от научни форуми	14	4
				Автореферат и публикации по темата на дисертацията	4	0
Общо		31	7	Общо	34	4

Таблица 1 Обща научна продукция по видове публикации

Представените трудове - **34 публикации** са след получаване на ОНС“Доктор“, като от тях 16 са публикувани у нас и 8 в чужбина. 9 са в реферирани и рецензирани научни списания и годишници.

Не приемам за оценка №№ 9, 17, 18, тъй като са извън тематиката на обявения конкурс (Научны семинар как форма професиональны интеграции студентов различного этнокультурного происхождения), и две от които имат и сравнително по -популярен характер (Матурите по география – първи анализ и коментари и Тестът като форма на кандидатски изпит по география). С редуциране на посочените публикации за рецензиране се приемат **31 публикации с общ обем 423стр.**

Кандидатът е участвал активно **в разработването и изпълнението на 6 национални и 4 международни изследователски и приложни проекти.** и 6 проекти по Наредба № 9 на ЮЗУ „Н. Рилски“.

От справката за **цитиранията на кандидата** е видно, че общият брой на цитиранията са 43, от които 7 не приемам (те са автоцитирание).

Оценка на публикациите

Учебници Първият е под № 4 „Селски райони“ е издание на УНСС в екип. Кандидатът разработва самостоятелно 1, 4, 8, 9 теми, в които представя политиката на ЕС и България за развитие, и от тема 2 особеностите и подходите при дефиниране на тези райони, както и дефинирането им в ЕС и необходимостта от преразглеждане и актуализиране на дефиницията у нас, а от 14 тема икономическата диверсификация и мултифункционалното използване на ресурсите в селските райони. Обхвата на тази тематика показва задълбочено познаване на проблематиката и спецификата на селските райони.

Във втория учебник №5 „Въведение в историята и теорията на географията“ кандидатът много умело и вещо съставя в Глава II „Основните концепции в географията“ - производните концепции, произтичащи от основните постулати на естествените науки, икономическата теория, психология и социология както и

геополитиката.

Учебни помагала - Под № 6 Работни листове по география и икономика за 8 клас съдържа разнообразни задачи-тестове, практически, които учениците да доусъвършенстват своите знания и практически умения. Под №7 е География и икономика II ч. –всичко за матурата, в която колективна разработка кандидатът разработва 6 теми пряко свързани с конкурса. Темите са поднесени точно, коректно и ясно за възрастовата група, за която е предназначено учебното помагало.

Три статии №№ 1, 2, 3 се приравняват за **самостоятелен монографичен труд**, съгласно Вътрешните правила за приложение на ЗРАСРБ в ЮЗУ „Н.Рилски“ и приетите „Критерии и показатели за оценяване на готовността на кандидатите за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ЮЗУ „Н.Рилски“. Първата статия е публикувана в рецензирано и реферирано списание в чужбина, а втората в най-авторитетното списание за географски изследвания в България – Проблеми на географията, издание на НИГГГ на БАН. То присъства в „Азбучен списък на българските научни списания индексирани в SCOPUS”, - но е inactive. Като допълнение е предложена и трета публикация от участие в Международна конференция на СУ.

Проблематиката и на трите статии е обща, свързана с актуалните социално-икономически процеси и проблеми на селските и планинските райони. Териториално двата типа райони частично се припокриват, което обяснява съчетаването им и в предложението за приравняване към монография. Общото им развитие, сходните им проблеми и ресурси са достатъчни основания за тематично обединение. Това разбира се не ги унифицира, защото те имат своите специфичните особености, стратегически насоки за развитие и планиране и т.н. Част от тях са и територии за трансгранично сътрудничество, което е добре отразено и допълва първите две публикации.

В тематично отношение продукцията – **статии и публикации в научни форуми**, с която кандидатът участва в конкурса, е сравнително еднородна в своето разнообразие. В нея преобладават публикациите, които са в съответствие с обявения конкурс. Съдържателният анализ на тези публикации намира израз в диференциация на представеното в тях научно познание и обособяването на 3 тематични направления, както следва:

1. Селски райони; 2. Социално икономическа география; 3. Други

Декомпозирането на тематичните направления разкрива различни нива на дълбочина на знанията за икономическата и социална географията и създава условия да се извърши анализ на относително обособени системи от знания.

В първото направление „Селски райони“ (№ 10, 11, 12, 15, 16, 20, 21, 29, 30, 31, 33) кандидатът доразвива проблеми и разширява познанията си, които е изследвал в докторския си труд. Изследвани са социално - икономически модели и тенденции на селските райони в ЕС, социално – икономическите условия и удовлетвореността на обитателите, психологичния климат в живота и бизнеса им. Обследвана е класификацията им в ЕС и у нас, като се предлагат и други критерии – като напр. включването на коефициент на предприемаческа активност, процесите на икономическа диверсификация. Анализира се връзката население- селски райони- устойчиво развитие, както и мултифункционалното земеделие възможност за устойчиво развитие. Определени са и възможностите на селските райони у нас в условията на глобализацията се свят. Анализирани и установени са проблемите и перспективите на конкретни територии като Благоевградска област, община Монтана -земеделието, икономиката на Подгорието.

В публикациите на второто направление „Икономическа и социална география“ (№ 8, 13, 24, 26, 28, 34) са изследвани модели на периферни райони в теоретичен и методологически аспект, външната търговия на

страната със съседните страни, развитието на екологичния туризъм в община Белица, тенденциите и особеностите в социално-икономическото развитие, безработицата и гъстотата на населението в Благоевградска област в условията на икономическа криза.

Третото направление „Други“ (№ 14, 22, 23, 27, 28) са разнородни като тематика, което е и свидетелство за разностранните интереси на кандидата. Обследва процесите на Балканите във времето, малките и средни предприятия и тяхното въздействие върху състоянието на околната среда в България, представя антропогеографски изследвания в България, използването на новите методи при изследването в социално – икономическата география, като arcgis, прилагането на геоинформационните технологии в регионалното управление на демографските и урбанизационни процеси.

III Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата

- ***Формулиране (обосноваване) на нова теория (теза, хипотеза)***

Формулира и доказва тезата за необходимостта от изработване на национални критерии за класификация на селските райони, съобразени с националните условия и особености (№12).

- ***Доказване с нови средства на съществени страни на вече съществуващи научни области, проблеми, теории, хипотези и др.***

Теоретико-методологични приноси се съдържат в публикацията „Съвременен прочит на „Упътване за антропогеографски изучвания в България”, в която позовавайки се на методологията за извършване на антропогеографски проучвания на чл. кор. Йордан Захариев, е предложен актуализиран алгоритъм за проучвания на локално ниво и е приложен към конкретна територия (№ 23).

- ***Създаване на нови класификации, методи, технологии, и т.н.***

В публикациите (№№ 27, 28) са отразени резултати от приложени нови методи (density modeling) при изследване на демографски процеси в урбанизирани територии (този принос е на целия колектив, но основен двигател е кандидатът).

- ***Получаване и доказване на нови факти***

Нови факти свързани с регионалните изследвания на различни по вид и ранг територии от страната (№№ 1; 2; 3; 11; 15; 16; 19; 21; 26; 30; 31), разкриват важни и с практико-приложна стойност проблеми и диспропорции в социално-икономическото им развитие, представляват стабилна основа за генериране на управленски решения и преодоляване на съществуващите проблеми.

- ***Получаване на потвърдителни факти***

Социално-икономическите изследвания, отразени в публикации с (№№ 1; 16; 19; 29; 30; 31; 33) доказват необходимостта от доминиране на подхода „отдолу – нагоре”, и ендегенния модел на развитие в районите със специфични особености и потребности. Тези изследвания обогатяват информацията, чрез генериране на собствена такава. Лансира се идеята за целенасочена политика на всички управленски нива за задържане на тези процеси като първа реално възможна и постижима цел (№№ 21; 27; 28;).

- ***Реализиран социален ефект (научен, научно-приложен, икономически)***

Научният и практико – приложен характер на извършените регионални изследвания и резултатите от тях биха имали социален и икономически ефект ако се приеме от практиката предложения подход „отдолу – нагоре”, който е сред предизвикателствата пред съвременната локалната и регионална политика в България и същевременно е добра възможност за ефективно местно самоуправление на ниските йерархични нива при развитието на селски, планински, периферни райони със специфични особености и потребности, както и прилагането на сравнителен подход на различните равнища при диагностика на състоянието (19, 24, 25,26).

- ***В каква степен приносите са направени от кандидата.***

Кандидатът е успял значително добре да формулира своите приноси в изискуемите направления.

iv. Критични бележки и препоръки.

В рецензираните трудове бяха констатирани и някои **незначителни пропуски**, а именно:

1) В единични случаи позоваването на литературните източници е информативно и не е използвано като основа за идеи, отразяващи авторското виждане. (№№ 8, 10, 21)

2) В отделни публикации преобладава характерното за учебната литература фактологично знание и индуктивни обобщения. (№10, 12).

Изтъкнатите критични бележки по никакъв начин не омаловажават значимостта на научната продукция на кандидата. Изследваните проблеми се отличават с ясно формулирана цел, задълбочено проучване и полезни за практиката изводи и препоръки. **Стилът на кандидата** е ясен и недвусмислен. Логичната мисъл, присъща на трудовете, допринася да се затвърди впечатлението за доброто познаване на изследваните проблеми. **Библиографският апарат** е ползван коректно.

v. **Заклучение**

В заключение, въз основа на оценката на представените за рецензиране публикации и установените научни приноси и пропуски могат да бъдат направени следните изводи за кандидата:

- 1) В конкурса той е единствен кандидат.
- 2) Отговаря на изискванията да притежава научно-образователната степен „доктор“ и академичното знание „доцент“.
- 3) Осигурена му е необходимата аудиторна и извънаудиторна заетост.
- 4) Има публикувани 2 учебника – в съавторство, , и 2 самостоятелни учебни помагала всички непосредствено свързани с конкурса.
- 5) Чете лекции и води упражнения по 10 дисциплини в ОКС „бакалавър“ и 3 в ОКС магистър, които са пряко свързани с конкурса.
- 6) Бил е научен ръководител на над 25 дипломанти.
- 7) Представена е и е приета за оценка научна продукция включваща 31 труда с общ обем 423 стр., в т.ч. 3 статии приравнени на монография, 8

статии, 21 доклада.

8) 14 от трудове са публикувани на английски, 2 на руски език.

9) Има 2 общи доклада със студенти, включително съвместна работа със студенти в научноизследователски проекти;

10) Участва в 4 международни и 6 национални научни и образователни проекти и в 6 проекти по Наредба № 9 на ЮЗУ „Н. Рилски“.

В своята съвкупност рецензираните публикации съдържат **безспорни научно-приложни приноси**, с които се доразвива теоретичното познание и се усъвършенства методическия инструментариум за решаване на определени проблеми в икономическата и социална географията **Общата ми оценка** по критериите и показателите за учебната и научно-изследователската дейност показва, че гл. ас. д-р Емилия Николова Патарчанова **отговаря на изискванията** на чл. 24 от ЗРАСРБ и чл. 57а от ППЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност **доцент** по професионално направление 4.4. „Науки за земята“.

Дата: 10.11.2014г.

Рецензент: